

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ (до питання інновацій)

Клименко Оксана Зіновіївна

доцент, старший науковий співробітник
відділу теорії та методології бібліотечної справи
Інституту бібліотекознавства,
кандидат історичних наук,
e-mail: *klimenko_oz@ukr.net*

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
пр. Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна

Ключові слова: *інформаційне суспільство, інформаційні ресурси, бібліотека, співпраця, інтеграція, партнерство, кооперація, координація, консолідація.*

Ключевые слова: *информационное общество, информационные ресурсы, библиотека, сотрудничество, интеграция, партнерство, кооперация, координация, консолидация.*

Keywords: *information society, information resources, library cooperation, integration, partnership, cooperation, coordination, consolidation.*

Становлення інформаційного суспільства на базі інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють формуванню нових культурних, соціальних і економічних відносин, спонукає бібліотеки разом з інформаційними центрами, науковими установами, музеями, архівами, вишами та іншими зацікавленими учасниками науково-інформаційних комунікацій активно застосовувати оптимальні алгоритми ефективної співпраці.

Динамізм перетворень в усіх сферах суспільного життя формує нову парадигму діяльності бібліотек шляхом змістовного структурно-організаційного оновлення, технічної і технологічної модернізації всіх процесів. Бібліотечні інновації можна поділити на: продуктивні (удосконалення та освоєння нових бібліотечних послуг та розширення їх асортименту); управлінські (спрямовані на удосконалення методів управління бібліотекою, організацію соціальних аспектів управлінсь-

кої діяльності) та технологічні (модернізацію бібліотечних технологічних процесів, впровадження нових автоматизованих бібліотечних технологічних процесів).

Завдяки активному запровадженню бібліотечних інновацій (креативні ідеї, оригінальні методики, нестандартні проекти) та сучасних досягнень інформаційних і комунікаційних технологій бібліотечно-інформаційна сфера України притаманні позитивні трансформації з метою адаптації до сучасних потреб суспільства. Серед уже звичних (невід'ємних) складових є: веб-представництво бібліотек, вільний доступ до електронних інформаційних ресурсів; мобільні технології в бібліотечному обслуговуванні; корпоративне співробітництво і партнерство бібліотек.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського надає доступ до електронних продуктів на платформі EBSCO – повнотекстової бази даних ACADEMIC SEARCH COMPLETE та реферативної бази даних INSPEC. Доступ до інформаційних ресурсів компанії EBSCO Publishing, – одного з найбільших у світі постачальників журналів в електронному і друкованому форматі – надає можливість пошуку повнотекстових, рецензованих спеціалізованих матеріалів соціально-гуманітарної, економічної, медичної, технічної та іншої тематики за 60 пошуковими ознаками.

Провідні бібліотеки держави реалізують успішні пілотні проекти зі створення колекцій оцифрованих рідкісних книг та електронних енциклопедичних ресурсів, проекти з інтеграції національного цифрового контенту до європейських і світових ресурсів, організаційно-технологічні та програмні рішення щодо формування інтегрованого тематичного цифрового контенту. НБУВ пропонує віртуальну меморіальну електронну колекцію документальних джерел, присвячених особистості видатного українського поета Т. Г. Шевченка: бібліографічна база даних, електронні виставки, книги, зображення, галереї, ресурси Інтернету. НБУВ розпочала формування інтегрованої бази даних «Книжкові пам'ятки НБУВ», яка розміщена на бібліотечному порталі у тематичному блоці «Матеріали до Державного реєстру національного культурного надбання». Національна історична бібліотека України спільно з компанією «Електронні архіви України», Українською бібліотечною асоціацією, Молодіжною громадською організацією «Асоціація молодих науковців «Інтелектуальне лідерство» за підтримки Міністерства культури України розпочала реалізація проекту «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» для збереження національного культурного надбання (рідкісних та

цінних фондів бібліотеки) та надання віддаленого доступу до них користувачам; створення електронної бібліотеки; розбудову єдиного національного культурного простору, входження інформаційних ресурсів країни до світової історико-культурної спадщини. Створення єдиного державного депозитарію на основі книжкового архіву Книжкової Палати України – це безумовно бібліотечна інновація.

Саме розвиток координації й кооперації сприяє інтеграції діяльності бібліотек на вищому рівні – корпоративному. Він передбачає створення для цих закладів умов для представлення ними якісного інформаційного продукту з використанням новітніх інформаційних технологій, модернізацією управління бібліотечними ресурсами, формуванням нового інформаційного середовища. Основне соціально-культурне призначення бібліотечних корпорацій та консорціумів полягає в збагаченні інформаційних ресурсів кожної бібліотеки через взаємобмін інформацією, допомозі в модернізації та оптимізації управління бібліотечними ресурсами. Посилення консолідуючої ролі бібліотек у суспільстві, їхній позитивний вплив на розвиток соціальних процесів і вітчизняної культури у всьому різноманітті її взаємозв'язків безпосередньо відображається на розбудові в Україні цілісного науково-освітньо-інформаційного комплексу. У своїй діяльності українські бібліотеки керуються європейськими та кращими світовими стандартами і нормами обміну інформації задля надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг.

Багаторівнева консолідація бібліотек та інших інформаційних структур правового інформаційно-комунікаційного простору в Україні вимагає посилення системних зв'язків між правовими бібліотеками на засадах професійних бібліотечних об'єднань; координації й кооперації діяльності бібліотек з іншими інформаційними установами та організаціями; інтеграції правових інформаційних ресурсів як сукупності всього розмаїття засобів, форм їх подання в каналах комунікацій; консолідації інформації та знань як предметно-структурних одиниць у процесі бібліотечно-інформаційного забезпечення. Важливим для консолідації національного науково-інформаційного простору є розкриття сучасного вітчизняного наукового потенціалу в наукометричних базах даних.

Останніми роками клієнторієнтовані (основу діяльності становить «читачецентризм») бібліотеки використовують принципи менеджменту, маркетингу, модераторства, проблемно-модульного і дистанційного навчання. Уже звичними в бібліотечній практиці стали терміни фандрайзинг (пошук і залучення додаткових джерел фінансуван-

ня) та краудфандинг (колективне співробітництво людей (донорів), які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій (реципієнтів)). Модель сучасної бібліотеки та її трансформації в культурно-інформаційний центр, бібліотечного маркетингу та фандрейзингу, системи безперервної освіти успішно проведені на базі Донецької ОУНБ. Діяльність із залучення ресурсів буде успішною, якщо задіяні всі фактори одночасно: присутні довіра, причетність і професійний підхід, правильно визначені мотиви благодійника. Врахування цих факторів дозволяє розробити ефективну фандрейзингову стратегію і провести успішну кампанію з залучення коштів. Найпопулярнішим вітчизняним краудфандинговим ресурсом є Спільнокошт, який упродовж 2012–2015 рр. підтримав 91 проект, загальна кількість філантропів – понад 15 тисяч чоловік вклали 5.641.676 грн. Інтерактивна бібліотека EdEra Books – це онлайн-сервіс освітньої літератури з авторськими підручниками, які доступні кожному. Книги мають швидкий і зручний пошук, задіюють різні механізми сприйняття інформації та зручні у використанні.

Бібліотеки формують документальну базу світової культури, яка є людською пам'яттю цивілізації, й відіграють головну роль в зберіганні, наступності і розвитку національної культури. З одного боку, вони сприяють консолідації вітчизняної культури, а з іншого, міжнародному культурному збагаченню. Переломним моментом модернізації вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери загалом та еволюції стратегічної місії сучасної бібліотеки – інтелектуальної скарбниці для теперішнього і майбутнього поколінь – є активне запровадження усього спектру інновацій у співпраці з інформаційними центрами, науковими установами, музеями, архівами, вишами та іншими зацікавленими учасниками науково-інформаційних комунікацій для ефективного формування національного-інформаційного простору з метою успішної інтеграції у світовий культурний простір.